COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 1
2011

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ PENTRU SIGURANȚA PERSONALULUI ŞI A DEMNITARILOR ONU

Cornel IONESCU

CONCLUZII:

- ***Viziunea asupra securității energetice depinde, în mare măsură, de contextul regional şi global şi de poziția ocupată în circuitul economic.***
- ***Amenințarea teroristă nu se opreşte la nivel unei singure națiuni, aceasta depăşeşte granițele şi, uneori, are răsunet la nivelul unei întregi organizații internaționale.***
- ***În actualul context politic delicat, siguranța demnitarilor este extrem de importantă deoarece aceştia sunt persoane-cheie care, prin funcțiile lor, influențează în mod decisiv echilibrul fragil al păcii şi securității internaționale, cum ar fi, de pildă, Secretarul General al ONU.***
- ***Organizația Națiunilor Unite a resimțit, în ultima decadă, nevoia de a realiza un sistem de management al securității, unitar, superior departamentelor existente în trecut, care să facă față noilor provocări la care erau supuse oficialitățile implicate şi membrii Organizației în acțiunile lor.***
- ***În luna august 2009, România, prin Serviciul de Protecție şi Pază, a devenit partener al Organizației Națiunilor Unite în programul comun de pregătire a personalului de protecție şi securitate al ONU în domeniul protecției nemijlocite, semnând un „Memorandum de înțelegere între Națiunile Unite şi Guvernul României”, în cadrul unei ceremonii desfăşurate la New York.***

În confruntarea cu terorismul, fiecare stat adoptă soluții diferite de gestionare a amenințării. Se utilizează o gamă largă de pârghii de supraveghere şi coerciție: controlul constant al identității, ocupației şi rezidenței, al deplasărilor şi comunicațiilor; controlul strict al fabricării, stocării şi circulației oricăror materiale pretabile a fi utilizate în acțiuni teroriste (armament, explozivi, muniții) etc. În actualul context politic delicat, siguranța demnitarilor este, poate, mai importantă decât în condiții de luptă. În primul rând, pentru că printre figurile publice ce beneficiază de protecție se află şi persoane-cheie care, prin funcțiile lor, influențează în mod decisiv echilibrul fragil al păcii şi securității internaționale, cum ar fi, de pildă, Secretarul General al ONU. De asemenea, păstrarea integrității fizice şi viața unui oficial public reprezintă, în sine, o victorie împotriva insurgenților anarhişti, împotriva teroriştilor care doresc să câştige publicitate, influență şi

destabilizarea ordinii societăţilor occidentale prin intermediul asasinatelor.

Marea majoritate a ţărilor lumii au adoptat o poziţie fermă în vasta problematică a combaterii terorismului. Un astfel de demers presupune luarea de măsuri drastice de anihilare a organizaţiilor teroriste şi a reţelelor care asigură suportul şi sprijinul logistic al acestora. Se consideră că orice dovadă de slăbiciune sau acceptare a compromisului poate genera o escaladare a acţiunilor cu caracter terorist. Totuşi, ameninţarea nu se opreşte la nivelul unei singure naţiuni, aceasta depăşeşte graniţele şi, uneori, are răsunet la nivelul unei întregi organizaţii internaţionale, fie că e vorba de o alianţă militară precum NATO, fie de una care are ca scop oferirea unei platforme de dialog interstatal pentru instaurarea păcii mondiale, cum ar fi ONU.

În primii 50 de ani de existenţă, Organizaţia Naţiunilor Unite s-a simţit protejată îndeajuns de steagul său şi de faptul ca era doar un actor neutru şi benevolent în participarea sa la evenimentele internaţionale. Un atac asupra unui membru al personalului ONU era, în general, considerat a fi un incident izolat. În anii 1990, numărul acţiunilor teroriste soldate cu morţi sau răniţi în rândul personalului Organizaţiei a înregistrat o creştere importantă. În plus, evoluţia şi extinderea mandatelor sale au presupus o participare din ce în ce mai numeroasă a membrilor unor agenţii umanitare în zone de război sau situaţii cu risc crescut, aceştia efectuându-şi misiunea în cadrul unor echipe multidisciplinare alături de forţele militare de menţinere a păcii.

Fiind elaborat pentru necesităţile timpurii ale ONU, cu timpul, sistemul de management al securităţii nu a mai putut face faţă cerinţelor şi obiectivelor specifice, iar Adunarea Generală a autorizat întărirea „în teritoriu" a efectivelor aflate în subordinea Coordonatorului Naţiunilor Unite pentru Securitate (UNSECOORD).[1] Coordonatorul era numit în funcţie de Secretarul General, iar Biroul său avea mai multe responsabilităţi: elaborarea politicilor şi a procedurilor de securitate; asigurarea unui răspuns coerent al ONU în situaţii de urgenţă; coordonarea, planificarea şi implementarea programelor de siguranţă care interconectează agenţiile, şi, în numele Secretarului General, luarea deciziilor necesare pentru relocarea/evacuarea personalului din zone cu securitate scăzută. În 2002, numărul ofiţerilor specializaţi în probleme de siguranţă ajunsese la 300 (100 de profesionişti şi 200 de recruţi locali). Pe lângă UNSECOORD, Departamentul de Operaţiuni de Menţinere a Păcii (*Department of Peacekeeping Operations* – DPKO) a deţinut o structură distinctă de securitate pentru personalul civil. Totuşi, fiecare dintre sediile importante ale ONU (New York, Viena, Nairobi, Bangkok etc.), ca şi Tribunalul de la Haga şi sediul de la Arusha, beneficiau de propriile Servicii de Securitate şi Siguranţă (*Security Safety Services* – SSS), acestea operând independent de orice alt departament central.

În perioada 2002-2003, Coordonatorul pentru Securitate a depus eforturi susţinute pentru profesionalizarea serviciului de protecţie îmbunătăţind metodele de selecţie, recrutare şi instruire. S-a urmărit normarea şi standardizarea programelor de securitate la nivelul tuturor agenţiilor, astfel, stabilindu-se o Reţea de Management al Securităţii. Dar atât DPKO, cât şi SSS, au continuat să funcţioneze ca două structuri separate.

În ciuda preocupării continue pentru realizarea unui mediu sigur pentru desfăşurarea misiunilor ONU, atacul sinucigaş cu bombă asupra reprezentanţilor Organizaţiei în Hotelul Canal (Bagdad), pe 19 august 2003, a reprezentat o lovitură neprevăzută şi devastatoare, urmările constând în 22 de morţi şi alţi 150 de răniţi. După numai câteva săptămâni, urma să aibă loc un nou atac, soldat de această dată cu 2 morţi şi 19 răniţi. Era evident că ameninţările la adresa Organizaţiei Naţiunilor Unite s-au intensificat îngrijorător. Raportul Comisiei Independente pentru Siguranţă şi Securitate, condusă de Martti Ahtisaari (fostul Preşedinte al Finlandei), a subliniat următoarea concluzie: *Organizaţia Naţiunilor Unite ar putea să fie, teoretic, ţinta unui atac în orice moment şi în orice loc, fie că e vorba de Bagdad, Kabul, Nairobi, Jakarta, Geneva sau New York. Nu există nicio dovadă certă că autorii atentatelor din Bagdad nu vor repeta acţiunile întreprinse anterior şi asupra altor ţinte ONU de pe Glob.* Comisia Ahtisaari a impus reevaluarea şi îmbunătăţirea strategiei de securitate prin intermediul mai multor măsuri: elaborarea unor ghiduri ONU pentru asigurarea protecţiei personalului; utilizarea unor instrumente profesionale cu scopul de a culege informaţii legate de potenţiale ameninţări şi de a analiza riscurile aferente; crearea unui sistem de management al securităţii cât mai robust care să poată aplica măsuri disciplinare corespunzătoare în cazuri de non-complianţă, şi, de asemenea, alocarea unui nivel ridicat de resurse, adecvat pentru dezvoltarea şi întreţinerea infrastructurii de securitate.

La nivelul întregii Organizaţii s-a făcut un efort convergent pentru a se realiza obiectivele declarate. A urmat, ca o consecinţă firească, adoptarea Rezoluţiei Adunării Generale (A/RES/59/276, XI, 7-23 decembrie 2004) prin care s-a creat **Departamentul de Securitate şi Siguranţă** prin comasarea Biroului Coordonatorului Naţiunilor Unite pentru Securitate (UNSECOORD), a Serviciilor de Securitate şi Siguranţă (SSS) şi a componentei de siguranţă a civililor din Departamentul de Operaţiuni de Menţinere a Păcii (DPKO) într-un singur cadru de management al securităţii.

În plus, Rezoluţia a impus ca noul Departament să fie condus de un oficial ONU cu rangul de Subsecretar General, cu un mandat de 5 ani fără posibilitate de reînnoire.

Adunarea Generală a adoptat, de asemenea, măsuri pentru întărirea operațiunilor de protecție în toate sediile ONU şi a decis stabilirea unei atitudini unificate asuprea politicilor, standardelor, coordonării, comunicării, complianței şi în privința analizei riscului şi a amenințărilor. Departamentul de Securitate şi Siguranță (UNDSS) a fost înființat oficial la 1 ianuarie 2005. Începând de atunci, acesta a urmărit îndeplinirea unor funcții precum:

- oferirea asistenței necesare şi supravegherea activităților ONU pentru a facilita desfăşurarea lor în condiții de siguranță, asigurând un răspuns coerent, oportun şi eficient la orice amenințare sau situație de urgență;
- construirea unui cadru metodologic comun, valabil pentru întreg sistemul, care să încorporeze un mecanism de evaluare a amenințărilor şi a nivelului de securitate, asigurând reducerea eficientă a riscului de producere a unor noi atacuri;
- crearea unor politici, standarde şi proceduri operaționale de înaltă calitate şi maximă eficiență;
- asigurarea implementării şi monitorizarea ulterioară a respectării acestor politici şi proceduri;
- alegerea opțiunilor cost-eficiente în privința cheltuirii resurselor și a angajărilor.

În România, la asigurarea protecției şi pazei organelor de conducere strategică, participă o multitudine de instituții, angrenând pentru aceasta, parțial sau în totalitate forțele şi mijloacele de care dispun. Instituția dedicată în totalitate acestui scop este Serviciul de Protecție şi Pază, care este organul de stat specializat în asigurarea protecției şi pazei[2]. Conform prevederilor legale, Serviciul de Protecție şi Pază este integratorul tuturor activităților desfăşurate de forțele proprii şi de cele cu care se cooperează, pentru a asigura desfăşurarea, în condiții de maximă siguranță, a activităților specifice ale demnitarilor. Structura organizatorică aprobată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării în anul 2003, pe unități distincte pentru instituțiile fundamentale ale statului (Preşedinție, Guvern, Parlament), asigură eficiența necesară actului de decizie şi execuție atât în situații de normalitate, cât şi în situații de criză.

În 2004, ONU şi Guvernul României au semnat un memorandum prin care țara noastră îşi lua angajamentul de a colabora în vedere protecției demnitarilor Națiunilor Unite aflați în teatrele de operații din Sudan şi Afganistan. Desigur, organismul intern desemnat pentru aplicarea acordului a fost Serviciul de Protecție şi Pază. Prima misiune a SPP a început în Sudan, în anul 2004, când 11 militari au fost trimişi în teatrul de operații. Aceştia aveau sarcina de a asigura protecția demnitarilor ONU aflați în misiune diplomatică. Până în prezent, SPP a dislocat 16 grupuri de protecție a demnitarilor ONU, 192 de militari români executând până acum misiuni în Sudan (Khartum, Darfur) şi Afganistan. Trei dintre misiuni sunt încă desfăşurare, 36 de militari SPP fiind acum la datorie în țările mai sus menționate. Misiunile executate de către militarii SPP în parteneriat cu ONU sunt[3]:

- Afganistan: din 2005 şi până în prezent, au fost dislocate cinci grupuri a câte 12 militari;
- Sudan: din anul 2004 şi până în prezent, nouă grupuri de protecție au desfăşurat misiuni în această țară. Astfel, în perioada 2004 – 2006, un grup format din nouă militari ai SPP a executat misiuni de protecție în această zonă, numărul lor crescând la 12 de persoane în perioada 2006 – 2007. Oficialii ONU au solicitat, în anul 2007, suplimentarea grupurilor de protecție în acest teritoriu, astfel încât numărul cadrelor SPP s-a extins la câte două echipe de câte 12 persoane, care au executat anual misiuni în Khartum şi Darfur.

Echipele SPP trimise în misiune şi-au îndeplinit de fiecare dată sarcinile cu succes, astfel, demnitarii aflați sub protecția lor au putut să-şi desfăşoare activitatea în condiții optime, chiar dacă se aflau în zone de conflict. Astfel, în luna august 2009, România, prin Serviciul de Protecție şi Pază, a devenit partener al Organizației Națiunilor Unite în programul comun de pregătire a personalului de protecție şi securitate al ONU în domeniul protecției nemijlocite, semnând un „Memorandum de înțelegere între Națiunile Unite şi Guvernul României", în cadrul unei ceremonii desfăşurate la New York. În baza acestui document, în data de 22 martie 2010 s–a inaugurat, la Bucureşti, „*Centrul de Excelență pentru Protecție şi Securitate (CEPS) al Serviciului de Protecție şi Pază pentru pregătirea personalului de protecție şi securitate al Națiunilor Unite*". CEPS va avea, pe de o parte, o componentă de pregătire şi, pe de altă parte, o componentă de dezvoltare şi experimentare.

Organizația Națiunilor Unite a ales România şi SPP pentru înființarea acestei structuri de învățământ datorită eficienței cu care militarii români au executat misiunile de protecție a oficialilor ONU şi profesionalismului de care aceştia au dat dovadă în unele situații limită cu care s-au confruntat în cei şapte ani de când se află în teatrele de operații din Sudan şi Afganistan.

Principalul obiectiv al programei de studiu al CEPS îl reprezintă perfecționarea şi uniformizarea modului de acțiune al membrilor echipei de protecție nemijlocită pentru a realiza misiuni eficiente în condiții deosebite, specifice teatrului de operații din zona de dislocare. Centrul are vocație internațională, persoanele care urmează stagiul de pregătire fiind selecționate în urma aplicării individuale pentru acest curs, conform procedurilor ONU, din rândul personalului ce desfăşoară în prezent misiuni de protecție în teatrele de operații. Cei care se ocupă de instruirea cursanților sunt angajați ai SPP şi personal al Națiunilor Unite cu o temeinică

pregătire tehnică privind procedurile militare, poliţieneşti sau de securitate şi o experienţă solidă în domeniul protecţiei nemijlocite, autoapărării şi tehnicilor de securitate în teatrele de operaţii şi misiuni internaţionale. Pregătirea personalului ONU participant la acest curs se va desfăşura în bazele de antrenament ale Serviciului de Protecţie şi Pază. Costurile logistice ale programelor de instruire vor fi suportate integral de Organizaţia Naţiunilor Unite.

Adeseori, cea mai importantă ameninţare este aceea care ia naştere în interiorul structurii de protecţie datorită rutinei, mentalităţii inflexibile, superficialităţii sau autosuficienţei. Este deosebit de important ca ofiţerii să fie mereu „în alertă", nivelul de conştientizare trebuie să fie sporit pentru a putea evalua şi contracara corespunzător ameninţările, ei trebuie să fie pregătiţi în orice moment să acţioneze. În acest sens, specialiştii în domeniu au generalizat expresia „*hardening the target*", înţelegând prin aceasta „*toate măsurile specifice luate în direcţia blocării accesului potenţialilor atentatori spre o ţintă vizată, interzicerea, prin mijloace specifice, a dezvoltării capacităţilor operative şi operaţionale ale agresorilor şi proiectarea unui sistem de reacţie şi măsuri de constrângere care să facă opţiunea atentatului absolut nefezabilă, ineficientă şi periculoasă pentru actorii potenţialei agresiuni"*.[4] Mai mult, observaţiile şi indicaţiile anteriore pot fi aplicate şi celorlalte autorităţi şi chiar societăţilor în ansamblul lor. Cu toate acestea, pentru a combate terorismul, este nevoie de o expectativă vigilentă din partea fiecărui cetăţean al lumii moderne, fie că acesta are sau nu o funcţie sau o responsabilitate publică.

---

[1] http://dss.un.org/public/AboutUs/History/tabid/520/ language/en-US/Default.aspx.

[2] Legea nr. 67/2003 pentru aprobarea cu modificări şi completări a OUG nr. 103/2002 de completare şi modificare a Legii 191/1998 privind organizarea şi funcţionarea Serviciului de Protecţie şi Pază art.1.

[3] Conform http://www.spp.ro, accesat la 20 ianuarie 2011.

[4] Gl. (r.) Gheorghe ARĂDĂVOAICE, Gl. bg. Iulian CRĂINICEANU, Lt. col. Dan NIŢĂ, **Ameninţări, vulnerabilităţi şi riscuri la adresa demnitarilor,** Editura ANTET, p.115.

PROPUNERI:

- ✓ ***Organizaţia Naţiunilor Unite va trebui să urmărească continuu evoluţia riscurilor şi ameninţărilor globale care îi vizează pe membrii săi (fie că e vorba de personalul obişnuit sau de înalţi demnitari).***
- ✓ ***De asemenea, Departamentul de Siguranţă şi Securitate al ONU (UNDSS) va trebui să fie supus reorganizării şi perfecţionării de fiecare dată când climatul internaţional de securitate o va impune.***
- ✓ ***E necesar ca UNDSS să aibă întotdeauna o structură şi o pregătire a personalului adecvate nivelului de alertă teroristă specific contextului în care se găseşte.***
- ✓ ***România trebuie să continue să fie un sprijin al Naţiunilor Unite în demersurile lor de perfecţionare şi uniformizare a modului de acţiune al membrilor echipei de protecţie nemijlocită, pentru a permite oficialilor ONU realizarea unor misiuni eficiente în condiţii deosebite, specifice teatrului de operaţii din zonele de dislocare.***
- ✓ ***Pregătirea unor efective mai mari de cursanţi în cadrul Centrul de Excelenţă pentru Protecţie şi Securitate (CEPS) şi extinderea acestei unităţi.***

Autorul este ofiţer în rezervă, doctorand al Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I" în domeniul „Ştiinţe militare şi informaţii". În această calitate, preocupările acestuia se înscrie în arealul menţionat, fiind axate pe specializarea asupra modalităţilor de combatere a fenomenului terorist la toate nivelurile de abordare.

COLOCVIU STRATEGIC este o publicaţie a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiinţifică, conferinţelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalităţi de marcă din armată şi societate, din ţară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiinţifică din domeniul securităţii.

Publicaţie realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei
Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/314/2011

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro